

ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 339.92

JEL Classification M48, F23

DOI 10.33111/EE.2023.51.OliinykY_KryshtopaI_NikolenkoL_VorobeyS

Y. Oliinyk

*Doctor of Economic Sciences,
associate professor,
director of the Institute of
postgraduate education,
SESE the «Academy of Financial
Management»*

ORCID: 0000-0001-5895-282X

I. Kryshtopa

*DSc in Economics, Professor,
Professor of Tax Management and
Financial Monitoring Department,
Kyiv National
Economic University named after
Vadym Hetman*

ORCID: 0000-0003-1759-6472

L. Nikolenko

*PhD in Economics, Associate
Professor,
Associate Professor of Informatics
and Systemology Department,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman*

ORCID: 0000-0003-2721-9646

S. Vorobey

*graduate student of the Department of
International Economic Relations
Semyon Kuznets Kharkiv National
University of Economics*

ORCID ID: 0009-0008-3711-9407

Я. В. Олійник

*д.е.н., доцент, директор,
Інститут післядипломної
освіти ДННУ «Академія
фінансового управління»*

І. І. Криштова

*д.е.н., професор кафедри
податкового менеджменту та
фінансового моніторингу,
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

Л. А. Ніколенко

*к.е.н., доцент кафедри
інформатики та системології,
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

С. І. Воробей

*аспірантка кафедри міжнародних
економічних відносин
Харківський національний
економічний університет
імені Семена Кузнеця*

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ОЕСР З ПИТАНЬ БОРТЬБИ З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ДОСВІД ЄС

АНОТАЦІЯ: Проект директиви, відомий як ATAD III, спрямовано на запобігання використанню транзитних компаній для ухилення від сплати податків та уникнення оподаткування, має потенційний вплив на інвестиційні фонди, які в даний час користуються податковими директивами та угодами ЄС. ATAD III направлений на введення єдиного для всіх країн — членів ЄС тесту для визначення того, чи компанія є транзитною для цілей оподаткування. Враховуючи прагнення законодавця ЄС, щоб ATAD III набув чинності досить швидко і що поточний контрольний період уже розпочався 1 січня 2022 р., компаніям, які, можливо, підпадають під дію ATAD III, необхідно терміново оцінити вплив ATAD III на структуру своєї групи та внести зміни, де це доречно.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ATAD III, BEPS, податок, оподаткування, транзит-на компанія, контрольовані іноземні компанії, гібридні розбіжності.

IMPLEMENTATION OF OECD MEASURES ON COMBATING TAX AVOIDANCE: EU EXPERIENCE

ANNOTATION: The draft directive, known as ATAD III, aims to prevent the use of transit companies for tax evasion and avoidance, and has a potential impact on investment funds that currently benefit from EU tax directives and agreements.

The provisions of the proposed Directive will be applicable to any enterprise that is considered a tax resident or has the right to obtain a certificate of tax residence in an EU member state, regardless of its organizational and legal form. The targets are businesses that have no real economic activity and are used solely for tax avoidance and evasion and allow their beneficial owners or group to obtain tax benefits.

ATAD III aims to introduce a single EU-wide test for determining whether a company is a transit company for tax purposes, the minimum criteria of which are essentially the following: having its own office premises or premises for exclusive use in the relevant EU Member State; holding at least one active bank account in the EU; the presence of a local director who deals exclusively with this group and/or employees who work full-time and live in close proximity to its activities.

Given the desire of the EU legislator for ATAD III to enter into force fairly quickly, and that the current control period has already started on 1 January 2022, companies potentially subject to ATAD III need to urgently assess the impact of ATAD III on their group structure and make changes where appropriate.

KEYWORDS: ATAD III, BEPS, tax, taxation, transit company, controlled foreign companies, hybrid differences.

Вступ. У рамках продовження боротьби з розмиванням бази оподаткування у грудні 2021 р. Європейська Комісія опублікува-

ла проєкт Директиви щодо боротьби з ухиленням від сплати податків III (Anti-Tax Avoidance Directive III, далі — ATAD III), що спрямована на запобігання ухиленню та уникненню оподаткування в ЄС. Цей проєкт має потенційний вплив на інвестиційні фонди, які на даний час дотримуються директив та угод ЄС з питань оподаткування.

ATAD III вирішує проблему неправомірного використання транзитних компаній шляхом створення загальної системи їх ідентифікації та загальних санкцій, включаючи також положення про обмін інформацією між країнами — членами ЄС.

Незважаючи на те що ATAD III є законопроектом і у разі, якщо буде ухвалено відповідне законодавство, Директива набуде чинності з 1 січня 2024 р, із застосуванням контрольного дворічного періоду, що означатиме перебування відповідних структур у сфері дії з 1 січня 2022 р. Отже, для керівників фондів і компанії це означає, що вони повинні якнайшвидше розглянути ці нові правила та вжити відповідних заходів.

Варто зазначити, що Європейська Комісія вже оголосила, що ATAD III буде супроводжуватися проєктом Директиви для транзитних компаній, що не входять до ЄС. Україні, яка 23.06.2022 набула статусу кандидата на членство в ЄС, доцільним буде врахувати це під час роботи над модернізацією національного податкового законодавства.

Звідси розгляд ключових наслідків запровадження ATAD III обумовлює необхідність здійснення з боку менеджменту превентивних заходів у підготовці до нововведень, включених до документа.

Постановка завдання. Питання про дослідження практик боротьби з ухиленням від сплати податків широко вивчаються українськими вченими, такими як С. Бреховим [1], В. Вишневським [2], Т. Єфименко [3], В. Захожай [4], І. Мельник [5], І. Криштопою та Л. Ніколенко [11; 12; 13], М. Кучерявою [9], Я. Литвиненко [6], Я. Олійник [8; 9; 10], Д. Серебрянським [14], О. Тимченко [15], Т. Сидоренко [16], О. Сторожук [17], Н. Чухраєвою [18] тощо. Серед зарубіжних науковців проблематику боротьби з неправомірним використанням транзитних компаній висвітлювали К. Ангрідіс [19], Р. Гупта [20], Дж. Е. Ремер [21], Х. Роша-Салазар [22] та інші. Однак нагальність проблеми обумовлює вивчення викликів імплементації до національного законодавства новацій ОЕСР і досвіду підготовки компаній до майбутніх змін в країнах — членах ЄС.

Результати. ATAD III спрямований на введення єдиного для країн ЄС тесту визначення того, чи компанія є транзитною для

цілей оподаткування. Це досягається за рахунок встановлення індикаторів мінімального вмісту, про які компанії мають звітувати, якщо не звільнені від податків і не проходять перевірки за трьома критеріями. У разі визнання компанії транзитною, їй може бути відмовлено в отриманні свідоцтва податкового резидентства у країні — члені ЄС та у доступі до податкових угод. Також передбачено мінімальний штраф за недотримання вимог у розмірі 5 % від обігу за відповідний рік.

У рамках розширення чинного законодавства щодо боротьби з ухиленням від сплати податків ця Директива слідує двом попереднім законодавчим актам ЄС щодо боротьби з ухиленням від сплати податків — Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD I та ATAD II). Вони реалізують заходи ОЕСР з питань боротьби з розмиванням бази оподаткування (Base Erosion and Profit Shifting (BEPS), далі — План дій BEPS) по всій Європі.

Директивою ATAD I (2016) запроваджено: правила контролюваних іноземних компаній (Controlled foreign Companies, CFC, далі — КІК); загальні норми щодо запобігання ухиленням від оподаткування (GAAR); додаткові обмеження щодо відрахування відсотків за позиками (правило EBITDA) [23]. Директива спрямована на забезпечення рівних умов для всіх підприємств ЄС та мінімального рівня захисту країн — членів ЄС від агресивного податкового планування.

Згодом було прийнято Директиву ATAD II (2020), яка розширила сферу застосування директивних вимог для вирішення проблеми гібридних розбіжностей між ЄС та третіми країнами [24]. Директива ATAD II (2020) передбачає забезпечення захисту від таких наслідків розбіжностей, як подвійні й опосередковані відрахування.

Директивою ATAD II регламентовано особливості оподаткування під час переведення активів (exit tax); антигібридні правила (hybrid mismatch); порядок скасування положень щодо звільнення від податку у джерела виплати; вимоги за рівнем присутності (substance requirements); набрання чинності Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню податкової бази і виведенню прибутку з-під оподаткування (Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting, далі — MLI) [25].

За планами ATAD III повинно було прийнято у I кв. 2022 р., і тому у країн — членів ЄС буде час до 30 червня 2023 р., щоб імплементувати його до національного законодавства. Очікується,

що ця пропозиція набуде чинності з 1 січня 2024 р. Хронологія імплементатії проєкту ATAD III представлено на рис. 1.

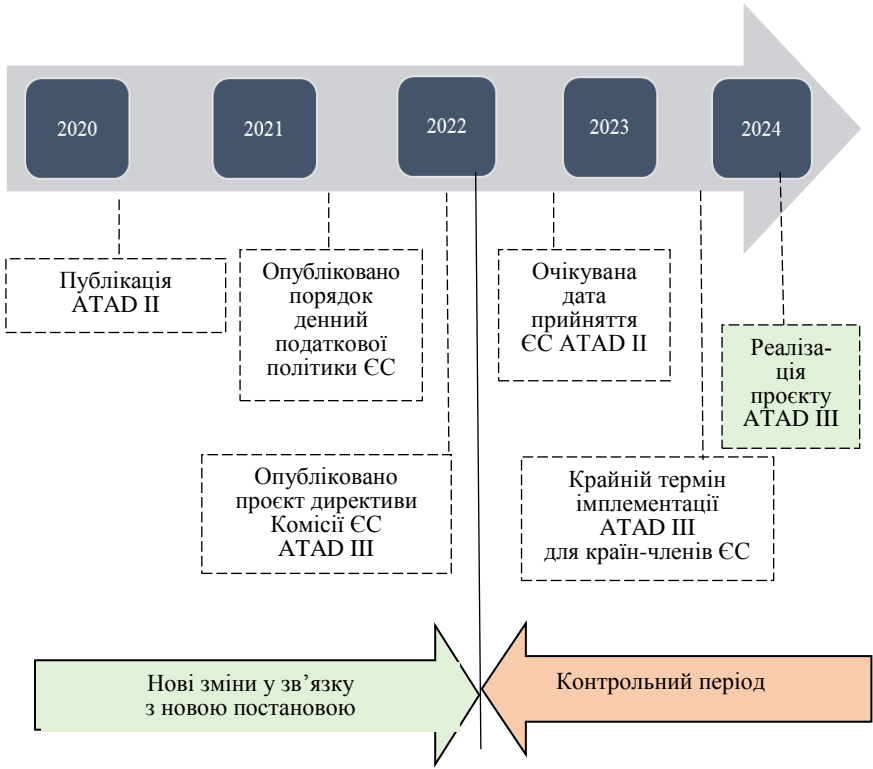

Рис. 1. Хронологія імплементатії проєкту у ATAD III

Джерело: розроблено авторами за [26].

Положення Директиви застосовуватимуться до будь-якої компанії, яка вважається податковим резидентом або має право на отримання сертифіката податкового резидентства у країні — члені ЄС незалежно від її організаційно-правової форми [26]. Метою є виявлення компаній, які не провадять реальної економічної діяльності та використовуються виключно для уникнення та ухилення від сплати податків і дозволяють бенефіціарним власникам чи групі МГК отримати податкові переваги.

Щоб вважатися групою ризику та потрапити до сфери звітування за ATAD III, компанія повинна відповідати трьом сукупним критеріям (рис. 2):

1) пасивний дохід (дохід із пасивних джерел) понад 75 % загального доходу за два попередні податкові роки (пасивним доходом за ATAD III визначається дохід від отриманих відсотків, дивіденди, роялті, дохід від оренди);

2) транскордонна діяльність становить не менше як 60 % відповідного доходу, який отримано в результаті транскордонних операцій чи дохід перераховується іноземним акціонерам;

3) упродовж останніх двох років поточне управління та прийняття рішень про важливі функції компанії передавалось на аутсорсинг.

Рис. 2. Логіка управління транзитною компанією на основі аутсорсингу

Джерело: розроблено авторами за [26].

Для розуміння наслідків визнання компанії транзитною окремо зупинимося на загальних винятках, за якими компанії звільнені від обов'язку подавати звітність, яка передбачається у рамках ATAD III. Правила «безпечної гавані» виключають зі сфери застосування компанії, які не вважаються групою ризику щодо недостатнього рівня економічної присутності, зокрема:

- компанії, які котируються на регульованій фондовій біржі;
- регульовані фінансові підприємства, наприклад, AIF, UCITS, страхові та перестрахові компанії;
- підприємства, які здійснюють холдингову діяльність в одній і тій самій країні — члені ЄС;
- організації, які провадять холдингову діяльність, є резидентами для цілей оподаткування в тій самій країні — члені ЄС, що й акціонер (акціонери) або кінцева материнська організація;

- компанії з щонайменше п'ятьма штатними співробітниками, які беруть участь в операціях, що приносять відповідний дохід.

ATAD III дає можливість компаніям, які вважаються потенційно ризиковими, вимагати у податкової адміністрації тимчасового звільнення від звітування, якщо зможуть довести, що їхня діяльність не зменшує податкові зобов'язання суб'єкта господарювання. Звільнення може бути надано на один рік і може продовжено до п'яти років.

Після серії перевірок за трьома критеріями та віднесення компанії до групи ризику, тобто такої, яка має недостатній рівень економічної присутності, виникає зобов'язання щодо звітування. Зокрема, необхідно надання вичерпної інформації у декларації про прибутки стосовно того, чи відповідає компанія таким мінімальним критеріям вмісту [27]:

1) наявність власних офісних приміщень або приміщень для використання винятково у відповідній країні — члені ЄС;

2) володіння щонайменше одним активним банківським рахунком у ЄС;

3) наявність місцевого директора, який займається виключно цією організацією, та/або співробітники, які працюють повний робочий день і проживають у безпосередній близькості від місця діяльності.

Разом із податковою декларацією компанія має надати документальні докази відповідності зазначеним критеріям, наприклад, адресу і тип приміщення, номер банківського рахунку, а також кваліфікацію та повноваження, надані директорам. Підприємства, які не відповідають цим критеріям, вважаються транзитними компаніями та підпадають під дію Директиви.

Підприємство, яке відповідає критеріям визнання транзитним, має право на оскарження. У цьому випадку компанія повинна надати додаткові докази того, що вона постійно здійснювала економічну діяльність, яка принесла відповідний прибуток. Як приклад, компанія може надати докази свого створення, відомості про співробітників та свідчення того, що прийняття рішень відбувається у країні — члені ЄС, яка є її податковою резиденцією. Успішні оскарження будуть застосовуватись протягом відповідного податкового року і продовжуватимуться ще на п'ять років.

Зазначимо, що у різних країнах — членах ЄС залежно від застосування Директиви у місцевому законодавстві права щодо оскарження можуть відрізнитись.

Юридичні особи, які вважаються транзитними компаніями, відповідно до законодавства стикаються з низкою податкових наслідків. Їм буде відмовлено у видачі свідоцтва податкового резид-

дентства в країні — члені ЄС за місцем резиденства, і вони будуть позбавлені переваг відповідних податкових угод між країнами — членами ЄС та податковими директивами. У разі недотримання законодавства, наприклад, несвоєчасного або неповного подання звітності, штрафні санкції встановлюватимуться державами-членами. Однак АТАД III передбачає мінімальний штраф за недотримання — 5 % від обороту підприємства за відповідний рік.

Ще одним наслідком стане автоматичний обмін податковою інформацією про підприємство між державами-членами, які можуть мати інтерес до нього. Така ситуація може призвести до частіших перевірок з боку місцевих та іноземних юрисдикцій.

Висновки. АТАД III потенційно матиме серйозний вплив на міжнародний бізнес, зокрема, на податкове навантаження у разі здійснення транскордонних операцій. Враховуючи прагнення законодавця ЄС, щоб АТАД III набув чинності досить швидко, і що поточний контрольний період уже почався 1 січня 2022 р., компаніям, які, можливо, підпадають під дію АТАД III, необхідно терміново оцінити вплив АТАД III на структуру групи та внести зміни там, де це доречно.

Водночас Директива перебуває на стадії переговорів між країнами — членами ЄС, і наразі неясно, чи приймуть її держави-члени у повному обсязі. Втім компаніям необхідно підготуватися якомога швидше до директивних новел. Згідно з оцінкою впливу, складеною ЄС у рамках цієї ініціативи, Директива торкнеться 0,3 % діючих підприємств у ЄС [28]. Однак через відсутність чіткого визначення ключових моментів і необхідної документації, прийняття АТАД III у місцевому законодавстві може призвести до того, що під його дію потрапить більша кількість підприємств. Позиція окремих країн — членів ЄС потенційно може викликати розбіжності у правилах подання податкового свідоцтва у різних державах-членах.

Література

1. Брехов С. С., Коротун В. І. Концептуальні засади та напрями розвитку системи протидії агресивному податковому плануванню в Україні. Ефективна економіка. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5249/>. (дата звернення: 05.08.2023).
2. Оподаткування в емерджентній економіці: теоретичні засади і напрями політики: моногр. / В. П. Вишневський; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк. 2012. 128 с. URL: <http://econindustry.iie.org.ua/SiteDocs/vishn.pdf>. (дата звернення: 04.08.2023).
3. Єфименко Т. І. Актуальні питання сучасних стратегій реформування податкових систем. Фінанси України. 2013. № 3. С. 7–26.

4. Захожай К. В., Жам О. Ю. Роль прямих та непрямих податків у формуванні доходів державного бюджету України. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2019. № 8. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? (дата звернення: 02.08.2023).
5. Мельник В. М. Податковий кодекс та фіскальне партнерство: обумовленість та суперечності. Фінанси України. 2011. № 5. С. 14–20.
6. Литвиненко Я. В. Податкове стимулювання діяльності підприємств України в умовах відкритості економіки. URL: [https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12854/1/tax %20system.pdf](https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12854/1/tax%20system.pdf). (дата звернення: 03.08.2023).
7. Олейникова Л. Г. (2019). Подолання асиметрії податкової інформації. Фінанси України. № 11. С. 58–75. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.11.058> (дата звернення: 02.08.2023).
8. Олійник Я. В., Чижикова О. В. (2019) Інституціональне забезпечення трансфертного ціноутворення: глобальний контекст і перспективи для України. Фінанси України. № 2. URL: http://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4589. (дата звернення: 07.08.2023).
9. Олійник Я. В., Кучерява М. В. (2021). Оцінка готовності України до міжнародного автоматичного обміну інформацією в податкових цілях. Фінанси України. № 2. С. 85–97.
10. Олійник Я. В. (2021). Реалізація кроку 13 Плану дій BEPS у контексті запровадження автоматичного обміну інформацією в податкових цілях. Фінанси України. 2021. № 10. С. 41–47.
11. Криштопа І. І., Ніколенко Л. А. (2021). Звітування у розрізі країн: міжнародний досвід впровадження. Фінанси України. 2021. № 6. С. 29–39.
12. Криштопа І. І., Ніколенко Л. А. (2021). Звітування в розрізі країн: забезпечення конфіденційності та захисту інформації міжнародних груп компаній. Фінанси України. 2021. № 8. С. 113–124.
13. Ніколенко Л. А., Криштопа І. І., Топчій О. В. (2021). Звітування в розрізі країн: належне використання та конфіденційність при автоматичному обміні інформацією. Фінанси України. 2021. № 12. С. 52–67.
14. Серебрянський Д., Селезень П. Протидія уникненню від оподаткування в Європейському Союзі: quo vadis? Інтернет-портал ГО «Інститут податкових реформ». 2016. 24 трав. URL: https://ngoipr.org.ua/blog/protidiya-uniknennyu-vid-opodatku_vannya-v-yevropejskomu-soyuzi-quo-vadis/. (дата звернення: 04.08.2023).
15. Тимченко О. М. Міжнародне інформаційне співробітництво як фактор протидії ухиленню від сплати податків. Фінанси України. 2011. № 12. С. 7–20.
16. Сидоренко Т. О. Сутність та причини ухилення від сплати податків. URL: [http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/45546/10 %20Sydorenko.pdf?sequence=1](http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/45546/10%20Sydorenko.pdf?sequence=1). (дата звернення: 07.08.2023).
17. Сторожук, О. В., Федун Л. М. (2016) Фіскальна ефективність податку на додану вартість в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, (1). 206–223.

18. Чухраєва Н. М. (2021). Міжнародний досвід та типові помилки забезпечення конфіденційності, захисту та використання інформації звітності СбС. *Наукові праці НДФІ*. 2021. № 2. С. 146–159.

19. Angyridis C. Optimal Capital Income Taxation in an Asymmetric Small Open Economy. *The Journal of Economic Asymmetries*. 2006. Vol. 3, Iss. 1. June. P. 87–101. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jeca.2006.01.005>. (дата звернення: 05.08.2023).

20. Gupta R. Asymmetric Information, Tax Evasion and Alternative Instruments of Government Revenue. *Economics Working Papers*. 2005. No. 200533. URL: http://digitalcommons.uconn.edu/econ_wpapers/200533. (дата звернення: 05.08.2023).

21. Roemer J. E. The political economy of income taxation under asymmetric information: the two-type case. *Journal of the Spanish Economic Association*. 2012. Vol. 3, Iss. 1–2, March. P. 181–199. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13209-011-0047-6>. (дата звернення: 07.08.2023).

22. Rocha-Salazar J. J., Segovia-Vargas M. J., Camacho-Minano M. M. Money laundering and terrorism financing detection using neural networks and an abnormality indicator // *Expert Systems With Applications*. 2021. № 169.

23. The Anti Tax Avoidance Directive. EC. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/anti-tax-avoidance-directive_en. (дата звернення: 07.08.2023).

24. Директива Ради (ЄС) 2017/952 від 29 травня 2017 року про внесення змін до Директиви (ЄС) 2016/1164 щодо гібридних розбіжностей з третіми країнами. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0952>. (дата звернення: 07.08.2023).

25. Директива Ради (ЄС) 2016/1164 від 12 липня 2016 року про встановлення правил протидії практикам ухилення від сплати податків, які мають безпосередній вплив на функціонування внутрішнього ринку. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016L1164>. (дата звернення: 04.08.2023).

26. European Parliament legislative resolution of 17 January 2023 on the proposal for a Council directive laying down rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes and amending Directive 2011/16/EU (COM(2021)0565 — C9-0041/2022 — 2021/0434(CNS)). European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0004_EN.html. (дата звернення: 07.08.2023).

27. «Unshell» — Rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes. OVERVIEW. Proposal for laying down rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes and amending Directive 2011/16/EU. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733648/EPRS_BRI\(2022\)733648_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733648/EPRS_BRI(2022)733648_EN.pdf). (дата звернення: 08.08.2023).

28. DRAFT REPORT on further reform of corporate taxation rules (2022/2146(INI)). Committee on Economic and Monetary Affairs. European

Parliament 2023. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ECON-PR-736738_EN.pdf. (дата звернення: 08.08.2023).

References

1. Berekhov S. S., Korotun V. I. Conceptual foundations and directions of development of the system of combating aggressive tax planning in Ukraine. *Efficient economy*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5249/>. (date of application: 05.08.2023).
2. Taxation in the emerging economy: theoretical foundations and policy directions: monogr. / V. P. Vishnevsky; NAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics. Donetsk. 2012. 128 с. URL: <http://econindustry.iie.org.ua/SiteDocs/vishn.pdf>. (date of application: 04.08.2023).
3. Yefimenko T. I. Current issues of modern strategies for reforming tax systems. *Finances of Ukraine*. 2013. № 3. P. 7–26.
4. Zahozhai K. V., Zham O. Yu. The role of direct and indirect taxes in the formation of revenues of the state budget of Ukraine. *Problems of innovation and investment development*. 2019. № 8. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? (date of application: 02.08.2023).
5. Melnyk V. M. Tax code and fiscal partnership: conditionality and contradictions. *Finances of Ukraine*. 2011. № 5. P. 14–20.
6. Lytvynenko Ya. V. Tax stimulation of the activity of Ukrainian enterprises in conditions of openness of the economy. URL: [https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12854/1/tax %20system.pdf](https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12854/1/tax%20system.pdf). (date of application: 03.08.2023).
7. Oleynikova L. G. (2019) Overcoming tax information asymmetry. *Finances of Ukraine*. № 11. P. 58–75. <https://doi.org/10.33763/finukr2019.11.058> (date of application 02.08.2023).
8. Ya. V. Oliynyk, O. V. Chyzhikova (2019) Institutional support of transfer pricing: global context and prospects for Ukraine. *Finances of Ukraine*. № 2. URL: http://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4589. (date of application: 07.08.2023).
9. Oliynyk Y. V., Kucheryava M. V. (2021). Assessment of readiness of Ukraine for international automatic exchange of information for tax purposes. *Finances of Ukraine*. № 2. P. 85–97.
10. Oliynyk Ya. V. (2021). Implementation of step 13 of the BEPS Action Plan in the context of the introduction of automatic exchange of information for tax purposes. *Finances of Ukraine*. 2021. № 10. P. 41–47.
11. Kryshtopa I. I., Nikolenko L. A. (2021). Country reporting: international experience of implementation. *Finances of Ukraine*. 2021. № 6. P. 29–39.
12. Kryshtopa I. I., Nikolenko L. A. (2021). Country-by-country reporting: ensuring the confidentiality and protection of information of international groups of companies. *Finances of Ukraine*. 2021. № 8. P. 113–124.
13. Nikolenko L. A., Kryshtopa I. I., Topchii O. V. (2021). Cross Country Reporting: Fair Use and Privacy in Automatic Information Exchange. *Finances of Ukraine*. 2021. № 12. P. 52–67.

14. Serebryanskyi D., Selezen P. Combating tax avoidance in the European Union: quo vadis? Internet portal of the NGO «Institute of Tax Reforms». 2016. May 24. URL: <https://ngoipr.org.ua/blog/protidiya-uniknennyu-vid-opodatku-vannya-v-yevropejskomu-soyuzi-quo-vadis/>. (date of application: 04.08.2023).

15. Tymchenko O. M. International information cooperation as a factor in combating tax evasion. *Finances of Ukraine*. 2011. № 12. P. 7–20.

16. Sydorenko T. O. The essence and reasons of tax evasion. URL: [http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/45546/10 %20 Sydorenko.pdf?sequence=1](http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/45546/10%20Sydorenko.pdf?sequence=1). (date of application: 07.08.2023).

17. Storozhuk, O. V., Fedun, L. M. (2016) Fiscal efficiency of value added tax in Ukraine. Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine, (1). P. 206–223.

18. Chukhraieva N.M. (2021). International experience and common mistakes of ensuring confidentiality, protection and use of CbC reporting information. *Scientific works of NDFI*. 2021. № 2. P.146–159.

19. Angyridis C. Optimal Capital Income Taxation in an Asymmetric Small Open Economy. *The Journal of Economic Asymmetries*. 2006. Vol. 3, Iss. 1. June. P. 87–101. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jeca.2006.01.005>. (date of application: 05.08.2023).

20. Gupta R. Asymmetric Information, Tax Evasion and Alternative Instruments of Government Revenue. *Economics Working Papers*. 2005. No. 200533. URL: http://digitalcommons.uconn.edu/econ_wpapers/200533. (date of application: 05.08.2023).

21. Roemer J. E. The political economy of income taxation under asymmetric information: the two-type case. *Journal of the Spanish Economic Association*. 2012. Vol. 3, Iss. 1–2, March. P. 181–199. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13209-011-0047-6>. (date of application: 07.08.2023).

22. Rocha-Salazar J. J., Segovia-Vargas M. J., Camacho-Minano M. M. Money laundering and terrorism financing detection using neural networks and an abnormality indicator // *Expert Systems With Applications*. 2021. № 169.

23. The Anti Tax Avoidance Directive. EC. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/anti-tax-avoidance-directive_en. (date of application: 07.08.2023).

24. Council Directive (EU) 2017/952 of May 29, 2017 amending Directive (EU) 2016/1164 on hybrid disputes with third countries. Official website of the European Union. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX %3A32017L0952](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0952). (date of application: 07.08.2023).

25. Council Directive (EU) 2016/1164 of July 12, 2016 on establishing rules for countering tax evasion practices that have a direct impact on the functioning of the internal market. Official website of the European Union. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex %3A32016 L1164](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016L1164). (date of application: 04.08.2023).

26. European Parliament legislative resolution of 17 January 2023 on the proposal for a Council directive laying down rules to prevent the misuse

of shell entities for tax purposes and amending Directive 2011/16/EU (COM(2021)0565 — C9-0041/2022 — 2021/0434(CNS)). European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0004_EN.html. (date of application: 07.08.2023).

27. «Unshell» — Rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes. OVERVIEW. Proposal for laying down rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes and amending Directive 2011/16/EU. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733648/EPRS_BRI\(2022\)733648_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733648/EPRS_BRI(2022)733648_EN.pdf). (date of application: 08.08.2023).

28. DRAFT REPORT on further reform of corporate taxation rules (2022/2146(INI)). Committee on Economic and Monetary Affairs. European Parliament 2023. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ECON-PR-736738_EN.pdf. (date of application: 08.08.2023).

Стаття надійшла до редакції 21.08.2023.

УДК 336.2

JEL Classification G18

DOI 10.33111/EE.2023.51.KulykY_DolokaL_PoliakhS

Y. Kulyk

*Accounting and Finance Lecturer
Cherkasy State Business College*

ORCID: 0000-0002-0933-6884

L. Doloka

*Economic Lecturer
Cherkasy State Business College*

ORCID: 0000-0001-5825-0684

S. Poliakh

*PhD in Economics, Associate
Professor,
Cherkasy State Business College*

ORCID: 0000-0001-6825-5083

Ю. М. Кулик

*викладач кафедри економіки,
управління та адміністрування,
Черкаський державний
бізнес-коледж*

Л. В. Долока

*викладач кафедри економіки,
управління та адміністрування,
Черкаський державний
бізнес-коледж*

С. С. Полях

*к.е.н., доцент кафедри
економіки, управління
та адміністрування,
Черкаський державний
бізнес-коледж*

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено сутність державного боргу, спираючись на висновки різних українських науковців. Визначено